

ІСТОРІЯ ПЛАСТУ 1911-1930

Як повстала пластова організація

Може ви собі уявляєте, що одного дня др. Олександр Тисовський (Дрот) сказав “від нині буде Пласт і він буде виглядати так...” Було це складніше. Дрот познайомився зі скавтігом через книжку Бейден-Павела *Scouting for Boys* і в 1911 створив при Академічній Гімназії у Львові пластову групу, члени якої склали присягу 12 квітня, 1912 року (дивись ЮНАК 2/96). Того самого року, незалежно від Дрота, Іван Чмола зорганізував пластовий гурток при фізкультурній організації *Січ* (яка не мала нічого спільного із Січовими Стрільцями). Член спортової організації *Сокіл*, Петро Франко (син Івана Франка), також заложив пластові гуртки. Всі три взяли за основу своїх гуртків скавтську систему і традиції українського козацтва.

Як розвивалася пластова організація

Щоб з'єднати різні пластові групи (Дрота, Чмоли і Франка) створено в 1913 Організаційний Пластовий Комітет. Того року вийшов Дрота підручник *Пласт* і Петра Франка *Пластові гри і забави*. В 1915 група пластунів під опікою Дрота зорганізувалися в перший полк пластунів ім. Петра Конашевича-Сагайдачного. При школі сестер Василянок у Львові створено перший дівочий відділ - полк ім. Марти Борецької. Пласт відновив діяльність по війні на Західній Україні, яка тоді була під польською окупацією. В 1921 вийшла книжка Дрота *Життя в Пласті*. В 1922 прийнято назву організації – Український Пластовий Улад (УПУ). В роках 1924 до 1930 Пласт дуже поширився. 12 квітня, 1924 скликано Перший Верховний Пластовий З'їзд на якому було 100 представників із 29 полків. Установлено Верховну Пластову Раду, яку очолив Дрот, і Верховну Пластову Команду під проводом Северина Левицького (Сірого Лева). Замінено систему великих полків на курінну (3-5 гуртків) і іме-новано перших 15 виховників-скавтмастерів. В 1925 створено Улад Українських Старших Пластунів, а в 1927 – Улад Українських Пластових Новаків. Продовж цих років розвитку Пласту відносини українців з польською владою погіршувалися і 23 липня, 1928 року, влада розв'язала Пласт на Волині, а 26 вересня, 1930 року – в Галичині.

Пластові табори і зустрічі

В літі 1913 відбувся перший мандрівний табір, організований Іваном Чмолою, а перший сталий табір зорганізував Петро Франко в 1914. Війна перебила таборування, але в липні 1922 відбулася перша прогулянка *Лисових Чортів* в Карпати. В 1924 Іван Чмола зорганізував перший інструкторський табір в Кам'янці, на якому було 100 пластунів. До 1930 Чмола був комендантом і душею інструкторських таборів. Коли польська влада не дала дозволу на “пластовий злет”, Сірий Лев зорганізував у липні, 1924 “припадкову зустріч” пластунів із 9 міст Галичини на Писаному Камені в Карпатах – першу пластову зустріч. Наступного року (1925) з'явилося 205 пластунів на скелях Бубнища біля Болехова, а в серпні 1926 – на зустріч на Соколі вже приїхала поліція. Від тоді відбувалися тільки окружні зустрічі. В 1925 митрополит Андрей Шептицький подарував землю - Сокіл біля Підлютого - на табір для юнацтва. Щорічно там відбувалися 2-4 табори по 3-4 тижні на перемену чоловічі і жіночі. Митрополит також подарував землю в Остодорі на новацькі табори. Таборування поширювалося: відбувалися табори в Карпатах і на Закарпаттю і водні мандрівки по Дністрі, на Волині і Поліссю.

Матеріальна база Пласту

Звідки одержували пластуни гроші і матеріальні засоби на імпрези, табори, видання, однострої, шатра, човна і т.д? Частинно із вкладок своїх членів, а частинно із своєї праці. Велику роль у придбанні фондів грали пластові заробітки, такі як пакування продуктів. Існувала кооператива *Пласт*, яка продавала пластовий виряд а також інші речі для заробітку. Були добродії Пласту: один з найбільших – митрополит Андрей Шептицький. В деяких місцевостях Пластприят організував грошеві збірки. Допомогали також американські емігранти.

Продовжується

Скавтінг в східній Україні

В російській імперії скавтінг почався в 1910 на зразок британських скавтів. Були скавтські загони і в Україні. В 1914 році Бейден-Павел їздив по Росії і був також у Києві. В лютому 1917, після упадку російського царя, створено перший загін українських скавтів. Пише один бувший український скавт, “володіння українською мовою, знання української історії –були обов’язкові для кожного скавта. До скавтських загонів належали як і хлопці так і дівчата. Наприкінці 1917 року було 90 скавтів в Чернігові і 120 у Білій Церкві.” Скавти в східній Україні нічого не знали про діяльність Пласту в Галичині, хоч деяка пластова література прийшла на схід із Січовими Стрільцями. Советська влада остаточно заборонила скавтінг в 1922 і створила комуністичні організації молоді.

Пласт і світовий скавтінг

В 1921 Верховна Пластова Команда старалася про прийняття Пласту до Міжнародної Скавтської Конференції і одержала відповідь, що може бути тільки одна скавтська організація з кожної території-держави і щоб Пласт увійшов у порозуміння з польським скавтінгом. Беручи до уваги ворожі стосунки польської влади до українців, ВПК на таке не погодилася. Зате Пласт на Закарпаттю (в Чехословаччині) належав до *Союзу Чеських Скавтів* і як частина того союзу був членом міжнародного скавтіngu.

Пласт поза українськими землями

В 1920-их роках повставали пластові-скавтські групи при українських церковних парафіях Канади і Америки. В 1924 в Канаді була зареєстрована організація молоді *Пласт* при товаристві *Січ*. Вона діяла кілька років, але не мала зв’язків з Пластом в Україні. Після заборони Пласту в Галичині, в жовтні, 1930 в Празі, Чехословаччині створено Союз Українських Пластунів Емігрантів (СУПЕ).

Скільки було пластунів в роках 1911-1930?

У звіті за 1925 рік, Сірий Лев пише, що було в Україні 37 діяльних куренів (19 мужеських, 17 жіночих, 1 мішаний), 4 курені і 5 гуртків УСП. При 9 куренях були новацькі гуртки. Разом було 1750 юнацтва (1070 хлопців, 676 дівчат), 138 старшого пластуництва і 200 новацтва. До того було 34 старших опікунів (переважно учителів але також 3 священників, 1 адвокат, 2 ремісників і 2 банкових урядників). В 1930 році було 93 юнацьких куренів, 25 куренів УСП і УПС і разом – 6,000 пластунів – поділених на 10 округ.

* * *

ІСТОРІЯ ПЛАСТУ 1911-1930 Витніть чотирикутники із картону. Поділіть їх на дві частини (так як доміно). На першому доміно, на верхній частині напишіть ПОЧАТОК а на долішній частині – перше питання. Відповідь на це питання напишіть на горішній частині наступного доміно а на долішній – друге питання і т.д. Зробіть 22 доміно, таких як на цій сторінці. Перечитайте сторінку *Історія Пласту 1911-1930*. Порозкидайте доміно і зложіть їх в ланцюг Історії Пласту 1911-1930. (Це може бути змаг на час).

Д І О Н М О П Л А С Т	Як називалися 1-ші пластові відділи? 12 квітня, 1924	полки Яка книжка вийшла в 1921 році?	Хто був дородий Пласту? пластові заробітки	митрополит Андрей Шептицький Хто був у Києві в 1914 році?	
ПОЧАТОК Місто в якому засновано Пласт?	Які перші пластові роки? Марта Борецька	Життя в Пласті Які відділи створив 1-ий пластовий з'їзд?	Як було джерело фондів Пласту? Северин Левницький	Бейден- Павел Хто привіз пластову літературу на схід?	КІНЕЦЬ 93
Львів Як називався Дрот?	Хто був патрон 1-го пластунка? Пластові гри і забави	курені Коли розв'язано Пласт в Галичині?	Організатор зустрічей в Карпатах? Соці	Січові Стрільці Організація де належали пластуни Закарпаття?	Скільки було юнацьких куренів в 1930? 37
др. Олександр Тисовський Дата першої пластової присяги?	Як назвали Пласт в Карпатах? 12 квітня, 1912 Петро Франко	26 вересня, 1930 Організатор інструктор- ських таборів?	Місце юнацьких таборів в Карпатах? Іван Чмола	Союз Чеських Скавтів Що це було СУПЕ?	Скільки було юнацьких куренів в 1925? Українських Пластунів Емігрантів Союз

ІСТОРІЯ ПЛАСТУ 1930-1948

Підпільний Пласт

В 1930 році польська влада розв'язала Пласт в Галичині і Пласт став нелегальною організацією. Створено Ліквідаційну Комісію, щоб зберегти пластове майно, яке переписано на інші організації. Верховна Пластова Команда рішила, щоб Пласт далі існував як нелегальна і самостійна організація. Деякі пластуни відійшли до Організації Українських Націоналістів (ОУН); ті, що не хотіли належати до нелегальної організації, перейшли до інших організацій. До підпільного Пласту належали тільки сеніори і старші пластуни. Вони зберігали тісний зв'язок між собою і таємною Верховною Командою.

Пластуни в різних організаціях

Пластуни стали активними членами організацій, таких як спортове товариство *Сокіл*, Карпатський Лещатарський Клуб і туристично-краєзнавче товариство *Плай*, де вони вели працю пластовими методами. Табори відбувалися спочатку під фірмою Українського Гіюєнічного Товариства, а в 1933 р. створено Комісію Виховних Осель і Мандрівок Молоді (КВОММ). Табори і прогульки під опікою КВОММ провадилися так як в 1920-их роках і таборове життя в роках 1930-39 не тільки не послабло але й розрослося. В 1932 р. закінчено, завдяки допомозі Митрополита Шептицького, будову новацького табору в Остодорі і щороку там таборувало 150-200 новаків і новачок. Відновлено табори на Соколі і водні табори на Дністрі. Видавничка кооператива *Вогні* поживала свою діяльність і в 1931 р. почала видавати журнал для української молоді *Вогні*, а 1936-39, журнал для юнацтва *На сліді*. Кооператива *Пласт* фінансувала видавництво, табори і давала працю багатьом пластунам.

Пласт на Закарпаттю

Велике значення для Пласту мало те, що до 1930 року Пласт розвинувся на землях, де не сягала польська влада. Існувала сильна пластова організація на Закарпаттю. Закарпатський Пласт, разом із чехами, мадярами, жидами і москвофілами, належав до Союзу Скавтів Підкарпатської Русі і закарпатські пластуни мали контакти з чужоземними скавтами. В 1933 р. 35 пластунів і пластунок було на Всесвітньому Скавтському Джемборі в Геделе, коло Будапешту; в своїй програмі вони ставили оперу *Запорожець за Дунаєм* на якій було 6,000 глядачів. Пластуни брали участь у слов'янському джемборі в 1932 р. і в 1936 р. на все-румунському джемборі в Брашов Полянні. Коли в 1938-му році німці зайняли Чехословаччину і повстала Карпатська Україна, пластуни брали активну участь в подіях, в побудові і в обороні держави. Вони виступили проти мадярів в рядах Карпатської Січі.

Союз Українських Пластунів Емігрантів (СУПЕ)

Емігрантські пластуни були спершу студентська молодь, яка студіювала поза Україною. В Чехословаччині була велика українська спільнота і там Пласт провадив повну виховну працю. Прага стала об'єднуючим центром емігрантського Пласту, а після 1930 р. емігранти перебрали на себе завдання зберегти і репрезентувати пластову ідею перед світом. В жовтні, 1930 р. створено СУПЕ в Празі і видано заклик до скавтів світу, щоб долучилися до протесту проти заборони Пласту в Галичині. В 1938 р. німці припинили діяльність СУПЕ, який перенесено на Карпатську Україну. Пластове життя відновлено в Хусті (*Як я їхав, з Дебречина до Хусту...*) але не на довго, через вибух війни.

Пласт поза українськими землями

В 1930-их роках СУПЕ об'єднувало около 300 членів по країнах Європи. Після Чехословаччини, найбільше активна виховна робота провадилася у Франції де в тижневику *Тризуб* появлялися окремі пластові сторінки. У Кракові, при українській студентській громаді, існувала пластова секція, в якій було около 100 українських студентів Краківського Університету. В Югославії, Пласт повстав у 1932 році в Загребі і поширився на села.

Продовжується

Пласт під час війни 1939-1945

У вересні 1939 р. советські війська окупували Галичину і відбулися масові арешти українських діячів, багато з яких попало на Сибір, між ними і основоположник Іван Чмола. Після 1941 р. відновилося таборування під наглядом Виховної Спільноти Української Молоді (ВСУМ) і розвинулася сітка гуртків по Галичині. ВСУМ видавала журнал *В дорогу* (1942-43), редакторами якого були Юрій і Уляна Старосольські. В роках війни пластуни, особливо дівочі відділи, займалися харитативною роботою: опікувалися полоненими, які поверталися із німецьких таборів і помагали людям, коли була загроза голоду в Карпатах в 1942 р. Багато пластунів пішло в УПА; найбільше відомий – Роман Шухевич-Чупринка, командир УПА. Пластуни голосилися в ряди Першої Української Дивізії *Галичина*, яка повстала в 1944-му році.

Пласт в Таборах Ді-Пі 1945-1948

Після закінчення війни в травні 1945, українці скитальці-втікачі, або вивезені німцями з українських земель, знайшлися в таборах Ді-Пі (*Displaced Persons*) в Німеччині і Австрії. В таборах, які були зорганізовані по національностях, відроджувалися українські організації, між ними і Пласт. Перший курінь сеніорів повстав 3 жовтня, 1945 в Ляндеку, Австрії, а 6 жовтня, 1945, також в Ляндеку – перший юнацький гурток *Вовк*, що пізніше став ядром куреня *Карпатські Вовки*. Маючи повну свободу дії, творилися пластові відділи і число пластунів скоро росло. В днях 6-7 жовтня, 1945, відновилося СУПЕ під проводом пл. сен. Атанаса Фіголя, знаменитого організатора (що пізніше став організатором видавництва Енциклопедії Українознавства в Сарселі, Франції). У січні 1946 р. виходить перше число журналу *Молоде Життя*, який стає головним середником зв'язку між розкиненими по різних таборах Ді-Пі пластовими осередками. 27-28 квітня, 1946 відбувся Другий Зїзд СУПЕ і команда СУПЕ проявила велику організаційну активність: видавала обіжники, накази, інструкції і правильники. В днях 5-7 липня, 1947 в Міттенвальді, Баварії, відбулося Ювілейне Свято Весни – перша ювілейна зустріч поза межами України. В ній брали участь 1,200 пластунів і чужинецькі скавтські групи. Того року, 6-21 серпня, відбулася офіційна участь пластунів, як членів *Scouts in Exile*, в Світовому Скавтському Джемборі в Массон, Франції. В 1947 р. почалося масове переселення українців з таборів в заморські країни. Так скоро як повстали пластові відділи, так вони, з виїздом членів, ліквідувалися. В днях 26-29 березня скликано Пластовий Конгрес в Ашафенбурзі, Баварії, під кличем *У дальшу мандрівку, до великої мети*. Ціль Конгресу була дати дороговказ для пластунів і пластунок, які виїздили в нові краї.

* * *

ІСТОРІЯ ПЛАСТУ 1948-1962

Переселення в нові краї

Коли пластуни виїздили із Європи, провід Пласту назначив, на кожну країну, *Уповноваженого Головною Пластовою Старшиною*. Це була особа, яка мало право організувати Пласт в даній країні. Такі *Уповноважені* були: на Канаду – пл. сен. о. Василь Івашко; на ЗСА – пл. сен. Євген Кульчицький; на Австралію – пл. сен. Роман Олесницький і на Великобританію – пл. сен. Цьопа Паліїв.

Канада

В Канаді почали творитися пластові осередки в 1948 році. Кандські українці виявили щиру охоту допомогти Пластові. Пласт відразу став членом Комітету Українців Канади (КУК). До Канади прибула досить велика кількість вишкolenих провідників і виховників. Перші збірки відбувалися в парках, а сходи́ни і заняття в домах інших організацій. Пластові осередки розвинулися в Вінніпегу, Едмонтоні, Торонті, Монтреалі, Гамільтоні, Оттаві, Ст.Кетеринс і Саскатуні. В Торонті куплено домівку в грудні, 1950. Це був перший в історії Пластовий Дім. Далше придбано домівки в Вінніпегу, Едмонтоні і Монтреалі. Перший пластовий табір був біля Торонта в 1950 році і скоро придбано пластові оселі – *Пластова Січ*, *Бату́рин*, і пластовий табір в *Українському Парку* в Манітобі. Велика віддаль між осередками утруднювала комунікацію і співпрацю. Велику роль у розбудові Пласту грав Пласт-Прият до якого належали батьки і приятели Пласту. У вересні, 1951 р. відбувся Перший Крайовий З'їзд в Торонті, де залишився осідок КПС. В 1951 році членство Пласту нараховувало 861, а в 1969 (найвище) – 1,667.

ЗСА

До Америки прибуло найбільше число пластунів. В 1949 в Дітройті повстала перша станиця і місто Дітройт уважається як “колиска Пласту в ЗСА”. В 1951 в Дітройті куплено перший пластовий дім. В квітні 1951 відбувся Перший Крайовий Зізд в Нью Йорку, на якому вибрано крайовий провід із осідком в Дітройті (в 1953 осідок КПС перенесено до Нью Йорку, де він залишився до сьогодні). Перші пластові осередки повстали в Нью Йорку, Філядельфії і Чикаго. В 1952 створено Крайову Таборову Комісію для організування обласних таборів. Придбано кілька пластових осель – *Вовча Тропа*, *Бобрівка*, *Новий Сокіл* і *Писаний Камінь*. В Америці також засновано спеціалізаційні табори: спортові, лещатарські, морські і *Стежки Культури*. В 1962 році відбулася перша *Орликіяда*. Велику роль у розбудові Пласту грав Пласт-Прият. В 1951 членство Пласту в Америці нараховувало 1,617 а в 1969 – понад 4,000.

ЮМПЗ

Перша Ювілейна Міжкрайова Пластова Зустріч – ЮМПЗ – на якій відзначено 45-ліття Пласту, відбулася в липні, 1957 на *Пластовій Січі* в Канаді. Велике число учасників прибуло із Канади і ЗСА. Присутність основоположника Пласту, Дрота і Начального Пластуна, Сірого Лева, підкреслила одність Пласту в нових країнах. 50-ліття Пласту відзначено на *Вовчій Тропі* в Америці. Це була найбільш чисельна зустріч – приїхало понад 1,700 пластунів і пластунок.

Австралія

В 1951 році засновано станиці в Аделаїді, Мельборні і Сіднею а у 1960 – станицю в Брисбейн і станицю в Канбері (яка існувала до 1990). Ці перші чотири станиці діють до сьогодні. Перші пластові заняття відбувалися по австралійських церквах. В Австралії пластуни зустріли інший клімат, новий рослинний і тваринний світ і незнайоме сузір'я на небі. В Австралії не було передвоєнної української громади. В Австралії пластові табори відбуваються в час різдв'яних вакацій і зустріч Нового Року звичайно припадає на таборі. На ватрах часто ставлять різдвяні вертепи. Що 5 років відбуваються Крайові Ювілейні Зустрічі; перша така зустріч була 1957/58 на якій було 220 учасників

Продовжується

Інші краї

Ініціатором Пласту в Англії була Цьопа Паліїв і спочатку Пласт діяв в 7 містах, хоч членство ніколи не було велике, між 100 і 200. В 1950 році почалися табори на пластовій оселі *Верховина* у Валії. В 1952 році відновлено пластову активність в Німеччині і Австрії літнім табором на пластовій оселі *Гохляндії*. Осередком діяльності в Німеччині – літні і зимові табори на які приїжджають діти із інших європейських країн. Дрот жив і помер (1968 року) у Відні, Австрії де є похований. В 1949 повстали пластові групи в Буенос Айрес і в 4 інших місцевостях Аргентини але залишився тільки осередок в Буенос Айрес. В деяких країнах були *Уповноважені* (Белгія до 1952, Бразилія до 1953, Туніс до 1953, Венесуела до 1953 і Франція до 1952) але відтак працю зліквідовано через малу кількість молоді і дальших відїздів пластових провідників.

КУПО

На початку, пластуни були задіяні по своїх краях але в 1954 році відбувся перший Зїзд Союзу Українських Пластунів на нових поселеннях в місті Ніягара Фалс, Онтаріо, Канада, коли створено КУПО – Конференцію Українських Пластових Організацій. Членами-засновниками були пластові організації в: Австралії, Аргентині, Великобританії, ЗСА, Канаді і Німеччині. КУПО мало запевнити співпрацю між пластовими організаціями з різних країв і помагати краям притримуватися одних принципів. На Зїзді створено Головну Пластову Булаву (ГПБ) і Головну Пластову Раду (ГПР). Затверджено пост Начального Пластуна, як символ одности Пласту і першого дійсного Начального Пластуна – Северина Левицького (Сірого Лева) – якого вибрав III-ий Зїзд СУПЕ в 1947-му році. Сірий Лев помер в Баффало, Н.Й. в 1962 році.

Пластова Преса

Дуже важним середником для збереження контактів по світі була пластова преса. Спочатку виходив журнал *Молоде Життя* (1951-1954) для всіх уладів а в 1954 – *Молоде Життя* став журналом для юнацтва (редактор: Богдан Кравців) і виходив до 1959 року. Від 1953 також виходив журнал для новацтва *Готуйсь* (редактор: Леся Храплива). Від 1951 для новацьких виховників виходив *Вогонь Орлиної Ради* (ВОР). В 1959 році почав виходити журнал *В дорогу з юнацтвом* (редактор: Тарас Дурбак)

* * *

ІСТОРІЯ ПЛАСТУ 1948-1962 Витніть чотирикутники із картону. Поділіть їх на дві частини (так як доміно). На першому доміно, на верхній частині напишіть ПОЧАТОК а на долішній частині – перше питання. Відповідь на це питання напишіть на горішній частині наступного доміно а на долішній – друге питання і т.д. Зробіть 22 доміно, таких як на цій сторінці. Перечитайте сторінку *Історія Пласту 1948-1962*. Порозкидайте доміно і зложіть їх в ланцюг Історії Пласту 1948-1962. (Це може бути змаг на час).

Д І О Н М О П Л А С Т	Коли була І-ша Орніквіда? ЗСА	1962 Де було 4,000 пластунів?	Перший редактор Готуєць? Молоде Життя	Леся Храплива Для кого є ВОР?	
ПОЧАТОК Хто були Уповноважені?	Куди приїхало багато пластунів? Дітроїт місто	ЗСА Коли таборують в Австралії?	Перший пластовий журнал в ЗСА? 1962	Новацьких виховників Де було ЮМПЗ'57?	КІНЕЦЬ Батьки і Пласту приїхали!
Організатори Пласту Уповноважений на Канаду?	Це є "колоска Пласту в ЗСА"? Торонто	на Новий Рік Хто почав Пласт в ВБ?	Коли помер Сірій Лев? Северин Левіцький	Пластова Січ Канада Хто був на ЮМПЗ'57?	Що це є Пласт-Прія? 50-ліття Пласту
о. Василь Івашко Уповноважений на ЗСА?	Де куплено І-ий пластовий дім? Кувальчич-Евген	Цьопа Паліїв Коли створено КУПО?	Перший Начальний Пластун? 1954	Дрот Де було ЮМПЗ'62?	Що визначували на ЮМПЗ'62? Троща ЗСА Вовча

ІСТОРІЯ ПЛАСТУ 1962-1997

КУПО

Перейшовши перехідний час переселення до нових країн, члени Конференції Українських Пластових Організацій (яких в 1962 було шість: Америка, Канада, Австралія, Німеччина, Великобританія, Аргентина) взялися до розбудови крайових організацій по своїх краях. Хоч у всіх краях постали подібні організаційні структури, обставини життя були різні. В кожній країні Пласт вибирав свої способи праці і витворював свої традиції. В той сам час, Збори КУПО, які відбувалися що три роки, підкреслювали єдність Пласту по світі. Число членів КУПО не міналося, аж до 1991 року, коли прийнято в членство нові Крайові Пластові Організації – України, Польщі і Словаччини.

Табори

Пластові табори ставали більш різноманітними. Були мандрівні табори в горах – Скелястих Горах на заході Канади, Адірондекс і Кетскіллс на сході Америки, Альпах в Європі; водно-мандрівні табори; спеціалізаційні табори – спортові, морські і леццатарські і табори на тему української культури. За такі табори відповідали курені: Чорноморці за морські, Червона Калина за спортові, Бурлаки за леццатрські а Перші Стежі за *Стежки Культури*. Щороку відбувалися леццатарські табори в Німеччині на які їздили пластуни із цілої Європи. Почалися міжкрайові вишкільні табори: *Лісова Школа* (1964); *Школа Булавних* (1968); *Золота Булава* (1971). В Канаді поширилися курінні табори, які плянували і організували самі юнаки і юначки.

ЮМПЗ

Що п'ять років відбувалися Ювілейні Міжкрайові Пластові Зустрічі, організовані на зміну Канадою і Америкою. В Німеччині і в Австралії ювілейні роки також були відзначені зустрічами на які часами приїздили більші групи здалека: наприклад, в 1983-му році до Німеччині поїхала велика група з Канади і Америки, а в роках 1981 і 1987 групові поїздки організовано до Австралії. ЮМПЗ в Америці відбувалися в роках 1972, 1982, 1992 – всі на Вовчій Тропі, хоч на ЮМПЗ'92 були табори для юнацтва в різних околицях східного побережжя Америки і Канади. В Канаді ЮМПЗ були в різних місцях: в 1967 на Батурині в Квебеку; в 1978 в Скелястих Горах Альберти; в 1987 році в північному Онтаріо, Оттаві і на Пластовій Січі. Спільними переживаннями і новою дружбою зустрічі закріплювали єдність Пласту.

Пласт і Українські Громади

У всіх країнах Пласт брав участь в українському громадському житті. Від початку існування Світового Конгресу Вільних Українці (1967), Пласт був його членом. Коли українські громади ставили пам'ятники Тарасові Шевченкові по містах своїх країн – в Канаді перед парламентом Манітоби в 1961; в 1964 у Вашингтоні; а в 1972 в Буенос Айрес, Аргентині – всюди пластуни брали активну участь у святкуваннях. Пласт включився у відзначення (в 1983) 50-ліття голоду в Україні і святкуваннях 1000 ліття християнства в Україні (1988). Пластуни були активними організаторами українського шкільництва: українська школа, зорганізована пластунами в Торонті, носить назву славної пластової виховниці – Школа ім. Цьопи Паліїв. Пластуни включилися у підтримку видання *Енциклопедії Українознавства*, зокрема станиця Торонта, де від 1963 року щорічні ярмарки приносили такі фонди, що Кіш Пластунок в Торонті став найбільшим фундатором Енциклопедії.

Пластові видання

Осідком Пластового Видавництва стало місто Торонта, де вийшло кілька засадничих пластових видань: друге видання *Дрота Життя в Пласті* (1961, третє поправлене в 1969); *Посібник Зв'язкового* (1970); *Батькам про Пласт* (1977) і друге видання пластового співаника *В дорогу* (1987). В 1963 році почав виходити журнал для юнацтва ЮНАК (журнал *Готуйсь* почав виходити ще в 1953).

Продовжується

Пласт і Україна

Важну частину пластової програми від 60-их до 80-их років віддано підтримці дисидентського руху в Україні. В 1975 році, за ініціативою Пласту, було проголошено 12 січня як День Солідарності всіх українців із дисидентами в Україні. Пластуни грали провідні ролі у створенні організацій підтримки дисидентів і брали участь у різних громадських акціях – протестах, голодівках, писанні листів до політв'язнів, розповсюдженні самвидаву (нелегальної літератури з України). Гутірками, тереновими змаганнями і листопадними маршами, юнаки і юначки ознайомилися із рухом опору в Україні.

Відродження Пласту в Україні

Після II-ої Світової Війни Пласт був заборонений в Україні але при кінці 1980-их років, інформації про Пласт почали розходитися по Україні. В 1990 році постали пластові групи в Луцьку, Києві і у Львові а перший пластовий табір (після 1945) відбувся в селі Рожанка, в Карпатах, в літі 1990. Після проголошення незалежності України в 1991 році, Пласт поширювався скорим темпом по всій Україні. В квітні, 1991 затверджено крайовий статут і назву організації: Пласт – Українська Скаутська Організація. Пластуни з діаспори помагали відродженню Пласту: доставляли пластові матеріяли, запрошували зацікавлених на вишколи виховників в Канаді і Америці, переводили перші вишколи в Україні. Пласт в Україні почав контакти зі Світовим Скавтським Бюром з наміром увійти в міжнародний скавтський рух. В 1995 році пластуни з України взяли участь у ХУІІІ Світовому Джемборі в Нідерляндах.

Різне

Основоположник Пласту д-р Олександр Тисовський помер 29 березня 1968 у Відні, де його і поховано. В 1972 вибрано другого Начального Пластуна пл. сен. Юрія Старосольського, автора книжки *Велика Гра*, каденція якого тривала до його смерті в 1991 році. Третього Начального Пластуна – пл. сен. Любомира Ромакова, заприсяжено 10 серпня, 1997 на Соколі в Україні.

Членство по краях

Згідно із звітами на КУПО в жовтні, 1997, такі були числа пластунів в 1997 році: Австралія (317); Аргентина (117); Великобританія (116); ЗСА (2,484); Канада (1,230); Німеччина (194); Польща (102); Словаччина (148); Україна (4,414). Разом: 9,122.

* * *

ДОМІНО ПЛАСТ

Щоб зробити одну гру із всіх доміно поміщених до тепер, візьміть доміно із ЮНАК-а 1/97, поміняйте КІНЕЦЬ на перший запит із доміно в 2/97; КІНЕЦЬ із 2/97 поміняйте на перший запит із 3/97; КІНЕЦЬ із 3/97 поміняйте на перший запит у цьому числі. Будете мати ВЕЛИКУ ГРУ ІСТОРІЇ ПЛАСТУ - 85 доміно у 85-ліття.

ІСТОРІЯ ПЛАСТУ 1962-1997 Витніть чотирикутники із картону. Поділіть їх на дві частини (так як доміно). На першому доміно, на верхній частині напишіть ПОЧАТОК а на долішній частині – перше питання. Відповідь на це питання напишіть на горішній частині наступного доміно а на долішній – друге питання і т.д. Зробіть 23 доміно, таких як на цій сторінці. Перечитайте сторінку *Історія Пласту 1962-1997*. Порозкидайте доміно і зложіть їх в ланцюг Історії Пласту 1962-1997. (Це може бути змаг на час).

Д І О Н М О П Л А С Т	Що п'ять років Коли була велика зустріч в Німеччині?	1983 Що ставили у Манітобі, Вашингтоні і Аргентині?	Де поставили пластові гуртки в Україні? 1990?	Де поширився Пласт після 1991? Луцьку, Києві і Львові	Україна, Польща і Словаччина КИЇВЦЬ
ПОЧАТОК Скільки було членів КУПО в 1962 році?	Як часто відбувається ЮМШЗ?	Пам'ятники Тарасові Шевченкові На що збирали пластунки гроші?	Де колом писали пластуни і писали?	Як називається Пласт в Україні? по цій Україні	Хто став членом ОШКУ в 1991?
шість Як часто були з'їзди КУПО?	Коли оповідають Лісова Школа?	Енциклопедію Українознавства Коли вийшло 2-е Життя в Пласті?	Як називався дещидентів в Україні 12-го січня?	Українська Скаутська Організація Хто поміг розбудувати Пласт в Україні?	Як називався друпий Начальний Пластун? 1968 29 березня,
що три роки В які гори ходили пластуни?	Хто організував спортивні табори? Альпісти! Куряч Червона Калина	1961 Коли почав виходити ЮНАК?	Кого підтримували пластуни в 60-их роках?	пластуни з дідоподи Де були пластуни в 1995?	Коли помер Ніккерборн в Дрот? на Ніккерборні в